Destek Programları Etki Analizinde Güncel Kavramlar

Sinan Tandoğan
TÜBİTAK TEYDEB

12 Haziran 2008, Antalya

Etki analizinde güncel kavramlar

Verimlilik/Etkinlik

Artımsallık

Değerlendirme-analiz-ölçme

Karşıt-gerçeklik

Dışlama etkisi

Kontrol grubu

"Ex-Ante"

Eğilim skoru

Davranışsal artımsallık

"Ex-Post"

Durum/alan/ağ çalışmaları

"crowding out/in effect"

Ekonometrik metotlar

Proje artımsallığı

Etki analizinde 5N 1K

- NEDEN
- NE
- NE ZAMAN
- NASIL
- NEREDE
- KİM

} ETKİ ANALİZİ

Etki analizinde 5N 1K

- **NEDEN**
- NE
- NE ZAMAN
- NASIL
- NEREDE
- KİM

} ETKİ ANALİZİ

Neden etki analizi?

- Kamu kaynak kullanımının gerekçelendirilmesi -kamu mali sorumluluğunun (*accountability)* öneminin gittikçe artması-
- Kanıtlara dayanarak destek programlarının geliştirilmesi, değiştirilmesi ya da kaldırılması
- Diğer ülke/bölge/şehir/programlarla karşılaştırma yapılması, kıyaslama/ölçütleme *(benchmarking)* imkanı
- Uluslararası veri kaynaklarına doğru ve güncel girdi sağlanması
- Değerlendirme sonucu, politikaların tasarlama ve/veya izleme *(monitoring)* ve zorlama *(enforcing)* dahil olmak üzere uygulama aşamalarının gözden geçirilmesi (*adaptive policy-making)*

TÜBİTAK

Etki analizinde 5N 1K

- NEDEN
- **NE**
- NE ZAMAN
- NASIL
- NEREDE
- KİM

} ÜZERİNE ETKİ ANALİZİ

Ne üzerine etki analizi?

Kamu Destekleri ne fark yaratır?

1. Basit doğrusal model:

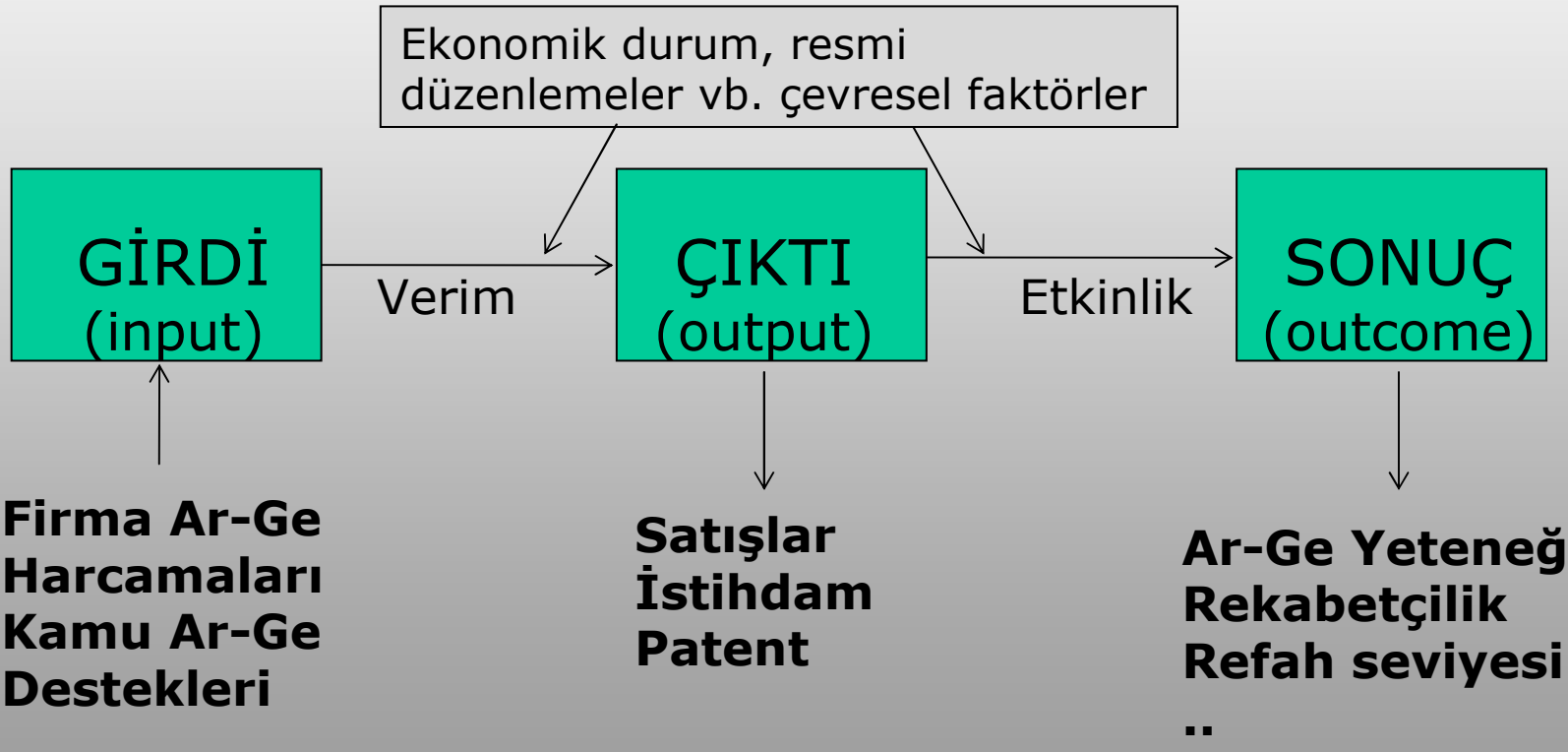

Verimlilik (Efficiency)= Çıktı/Girdi

Ne üzerine etki analizi?

Kamu Destekleri ne fark yaratır?

2. Gelişmiş doğrusal model (U. Mandl 2007):

Etkinlik (Effectivity or effectiveness)= Sonuç/Girdi

Ne üzerine etki analizi?

Kamu Destekleri ne fark yaratır?

Artımsallık (Additionality): Desteklerin gözlenen, ölçülebilen/ölçülemeyen katkısı.

Sıkça kullanılan artımsallık türleri

- Girdi
- Çıktı
- Proje
- Davranışsal

Ne üzerine etki analizi?

Girdi artımsallığı (input additionality)

Kamu desteğinin firmanın kendisinin finanse ettiği Ar-Ge harcamalarına etkisi:

1) Pozitif etki: Destek, firmanın harcamalarını artırmasına yol açar; *DIŞLAMA* (*crowding out*) etkisi olmaz

2) Negatif etki: Destek, firmanın Ar-Ge harcamalarını azaltmasına sebep olur; dışlama etkisi yaratır.

3) Etkisi yok: Destek alıp almamak firmanın Ar-Ge harcamaları açısından bir fark yaratamıyor.

ÖRNEK AMAÇ: Ar-Ge faaliyetlerine destek olarak verilen her 1 YTL ile firmanın 1+ YTL harcamasının sağlaması.

Ne üzerine etki analizi?

Girdi artımsallığı, ekonometrik çalışma sonuçları (meta analiz)

Yıllar içinde yapılan 74 nicel çalışmada, 38 pozitif, 19 nötr (destek fark yaratamamış) ve 17 negatif (destek yüzünden firma daha az Ar-Ge harcaması yapmış) sonuç bulunmuş.

Summary of the distribution of the econometric evidence*

	Complementarity	Insignificant	Substitutability	Total
Based on US data	22	13	10	45
Based on other countries data	16	6	7	29
Total	38	19	17	74

Note: * Number of studies reporting complementarity, insignificant or substitution effects in the US or other countries.

Garcia-Quevedo, 2004

Ne üzerine etki analizi?

Çıktı artımsallığı (output additionality)

Kamu desteğinin firmanın satışlarına etkisi:

1) Pozitif etki: Destek, firmanın yurtiçi/yurtdışı satışlarında artış yaratır

2) Negatif etki: Destek, firmanın yurtiçi/yurtdışı satışlarının azalmasına yol açar

3) Etkisi yok: Destek, firmanın yurtiçi/yurtdışı satışlarının değişmesinde bir fark yaratmaz.

Çıktı analizlerinde satış rakamları yerine alınan patent, yazılan makale sayıları, Ar-Ge personeli artışı da çıktı artımsallığında kullanılabilir.

Ne üzerine etki analizi?

Proje artımsallığı (project additionality)

Kamu desteğinin firmanın Ar-Ge projesi gerçekleştirmesine etkisi:

1) Beklenen etki: Destek, firmanın destek almazsa gerçekleştiremeyeceği projeyi tamamlamasını sağlar
2) Etkisi yok: Firma destek almasa da planladığı Ar-Ge projesini gerçekleştirir.
3) Kısmi katkı: Firma destek aldığı için projesinin kapsamını/bütçesini genişletir, daha kısa sürede projesini bitirir.

Ne üzerine etki analizi?

Davranışsal artımsallık
(behavioral additionality)

Kamu desteğinin firmanın Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili davranışlarında yarattığı fark (örnek liste)

- Kurumsal Ar-Ge yeteneği/becerisi kazanması
- Kalıcı/geçici dikey/düşey işbirlikleri içinde yer alması
- Firmanın yeni teknolojileri hazmetme kapasitesinde artış (*absorptive capacity*)
- Firmanın proje deneyimini (daha karmaşık/büyük projenin daha hızlı/doğru tamamlanması) artırması
- Firmanın desteklenen projelere kaynak ayırıp diğer önemli fayda sağlayabilecek projelerle ilgilenmemesi (negatif etki)

Etki analizinde 5N 1K

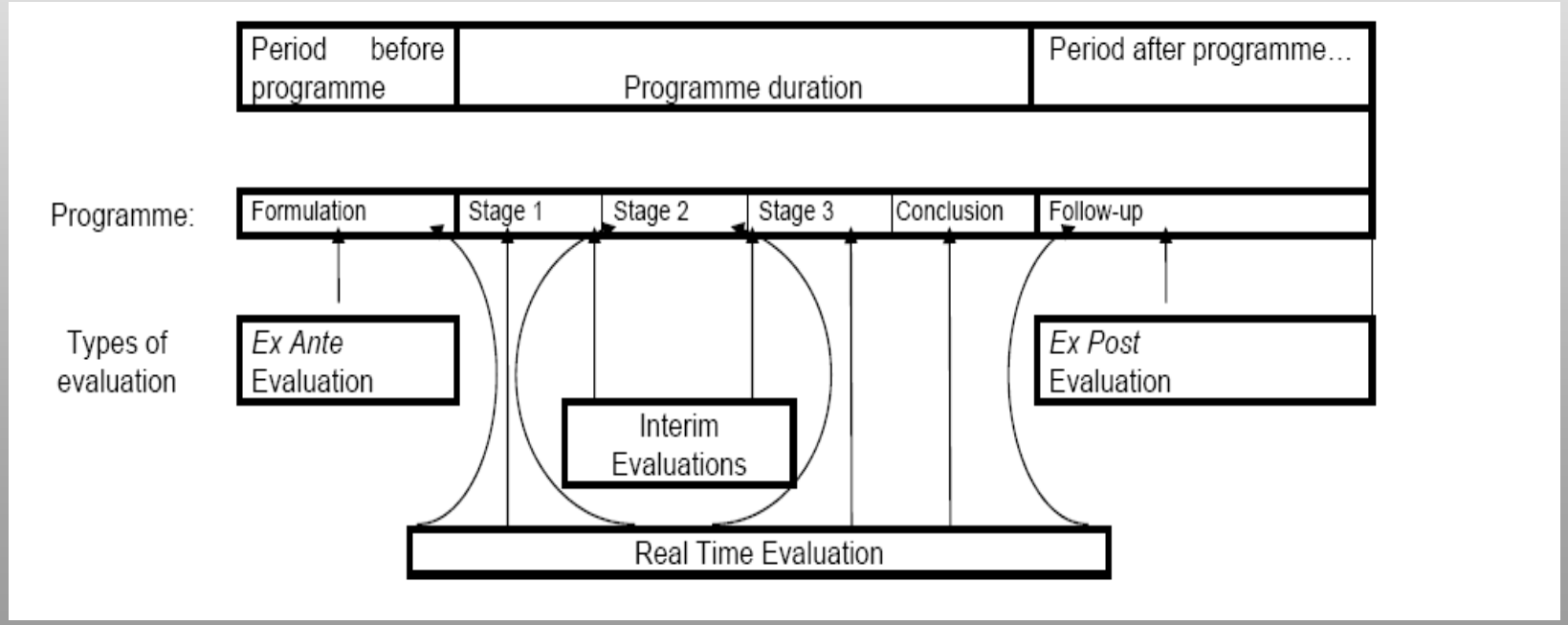
- NEDEN
- NE
- **NE ZAMAN**
- NASIL
- NEREDE
- KİM

} ETKİ ANALİZİ YAPMALI

Ne zaman etki analizi yapmalı?

Ex-Ante ve *Ex-post* değerlendirme

Etki analizi ya da değerlendirmesi söz konusu destek öncesinde (*ex-ante)*, destek sürecinde *(interim)* ya da sonrasında (*ex-post*) yapılabilir.

Kaynak PREST, 2006

Etki analizinde 5N 1K

- NEDEN
- NE
- NE ZAMAN
- **NASIL**
- NEREDE
- KİM

} ETKİ ANALİZİ YAPMALI

Nasıl etki analizi yapmalı?

Değerlendirme yaklaşımları

- Nicel (*quantitative*) yöntemler:
  Yenilik anketleri, mikro/makro ekonometrik yöntemler, üretkenlik çalışmaları, kontrol grubu (karşıt-gerçeklik) yaklaşımları, maliyet-fayda analizi, kıyaslama/ölçütlemeler
- Nitel (*qualitative*) yöntemler:
  Uzman/hakem panelleri, alan araştırması, durum çalışmaları, ağ (network) analizleri, teknoloji değerlendirmeleri

Nasıl etki analizi yapmalı?

Ex-Ante değerlendirme (örnek çalışma)

Kamu desteğinin verilmeden önce POTANSİYEL sosyo ekonomik FAYDASININ değerlendirilmesi amacı ile;

- Kamu müdahalesinin uygunluğunun açıkça gerekçelendirilmesi
- Varsayımlarla birlikte değerlendirme modelinin belirlenmesi
- Kontrol grubu ile karşıt gerçeklik (proje yapılmasaydı ne olurdu) senaryolarının çalışılması
- Maliyet-fayda ve maliyet-etkinlik analizlerinin desteklenecek proje varken/yokken senaryoları ile yapılması
- Desteklenecek projenin maliyet ve faydasına ait tahminlerin senaryo temelli karakteristiklerinin belirtilmesi

sağlanmalıdır.

Nasıl etki analizi yapmalı?

Ex-post değerlendirme (örnek çalışma)

Kamu desteği verildikten sonraki sosyo-ekonomik ETKİSİNİN değerlendirilmesi amacı ile;

- Destek politikasının amaçlarının açık tarifinin yapılması
- Veri toplama detaylarının destek programı tasarlanırken belirlenmesi
- Değerlendirme yöntem(ler)inin belirlenmesi
- Kontrol grubu ile karşıt gerçeklik (proje yapılmasaydı ne olurdu) çalışmasının yapılması
- Başarı ve başarısızlık delillerinin toplanması
- Değerlendirme raporunun hazırlanmasında sonuç ve önerilerin açık ve anlaşılır olması

sağlanmalıdır.

TÜBİTAK

Etki analizinde 5N 1K

- NEDEN
- NE
- NE ZAMAN
- NASIL
- **NEREDE**
- KİM

} ETKİ ANALİZİ YAPMALI

Nerede etki analizi yapmalı?

- Desteklenen firmada değerlendirme (mikro düzeyde: program, proje)
- Destekleyen kurumda değerlendirme (mikro/makro düzeyde: program, politika)
- Ulusal düzeyde kamu fonlarının toplu değerlendirilmesi (makro düzeyde: politika, ulusal plan)
- *Uluslararası verilerle, karşılaştırmalı değerlendirme*

TÜBİTAK

Etki analizinde 5N 1K

- NEDEN
- NE
- NE ZAMAN
- NASIL
- NEREDE
- **KİM**

} ETKİ ANALİZİ YAPMALI

Kim etki analizi yapmalı?

- Destek veren kurumlar *(Öz-değerlendirme)*
- Dışarıdan değerlendirici kurum ve kuruluşlar *(Bağımsız değerlendirme)*
- Merkezi yönetim *(uzun dönemli planlı değerlendirme)*

TÜBİTAK

Kim için etki analizi yapmalı?

Sonuçların kullanıcıları:

- Politika yapıcılar/uygulayıcılar
- Destek programları tasarımcıları, yöneticileri
- Program yürütücüleri/uygulayıcıları
- Desteklenen kişi ve kuruluşlar

Sorular?

Sinan Tandoğan

TUBITAK-TEYDEB

sinan.tandogan@tubitak.gov.tr

TÜBİTAK